
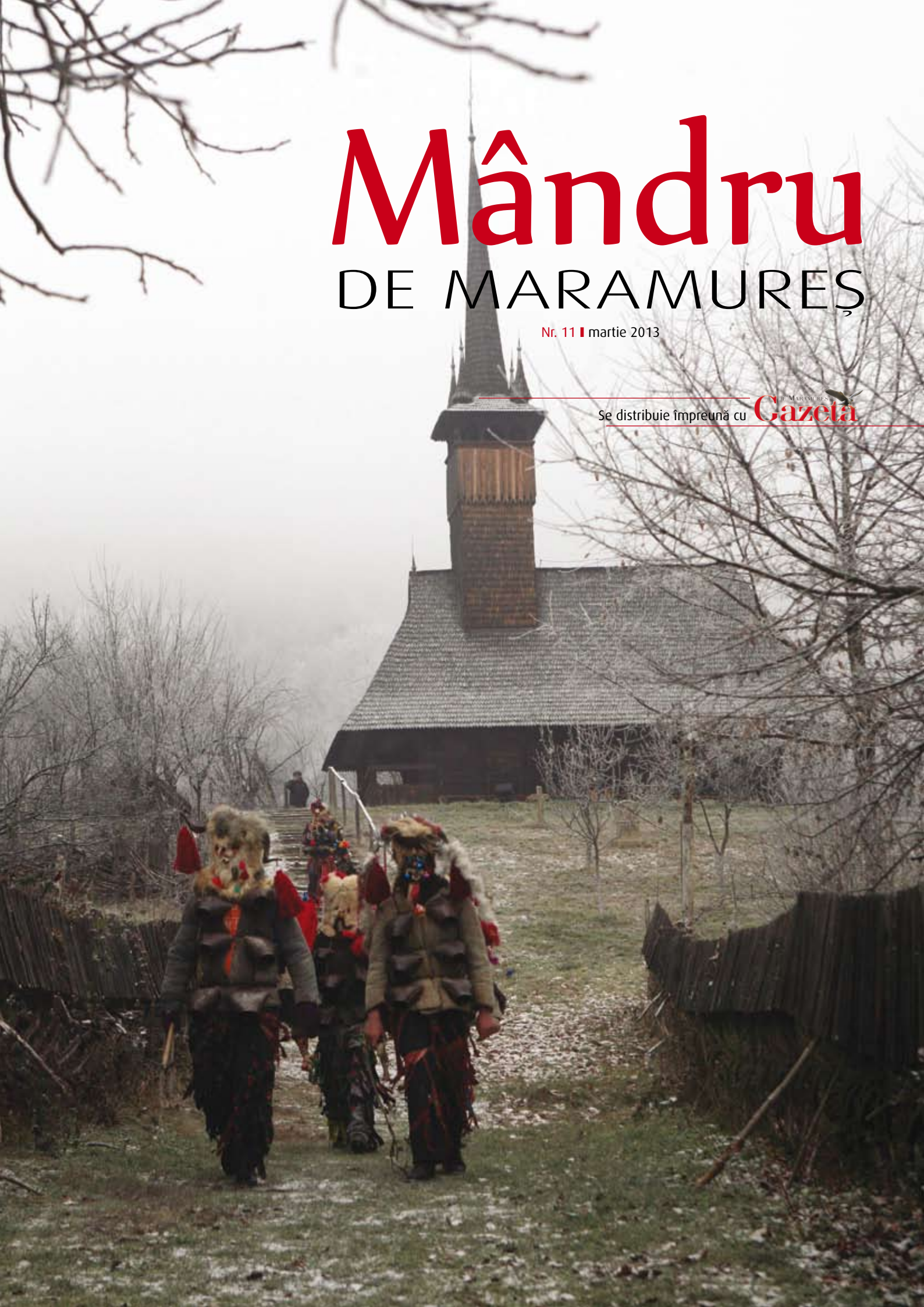

Mândru

DE MARAMUREȘ

Nr. 11 | martie 2013

Se distribuie împreună cu **Gazeta**

CASTELELE MARAMUREȘULUI

A fost odată, nu prea demult încât să nu mai fie naratori, nici prea recent încât să nu mai fie nevoie de naratori, un Maramureș al arendașilor, grofilor și baronilor. Un Maramureș împărțit între „Măria Sa”, „oamenii Măriei sale” și ceilalți. Astăzi, istoria acelor vremuri are miros de praf, ruine și magnolii. Toate, amestecate cu lacrima pe care bătrânii o mai strivesc în pumn la amintirea acelor vremuri. Pentru ei era „epoca” mălaiului, a opincilor și a sărăciei. Pentru grofii și arendașii maramureșeni era „epoca gloriei”. E drept că unii au rupt din belșugul lor pentru a-i ajuta și pe ceilalți, și pentru asta bătrânii le sunt recunoscători și astăzi. Au ținut legătura cu urmașii lor, i-au ajutat să găsească rămășițele străbunilor și le-au oferit o masă caldă. Despre alții nu se mai știe nimic. Nu s-au întors niciodată la moșiile de altădată, de parcă ar fi vrut ca oamenii să-i țină minte așa: bogați, puternici, severi și... grofi. Și așa s-a întâmplat.

La câțiva metri de la intrarea în satul Țicău (orașul Ulmeni) tronează **FOSTUL CONAC AL FAMILIEI PECSI**. Pe vremuri imobilul era preferatul respectabilei familii, astăzi e un morman de ruine. Castelul a fost construit la începutul secolului al XIX-lea, de Mihai Pecs, la vremea aceea subprefect al Solnocului de Mijloc și mai apoi prefect și deputat în Parlamentul Ungariei. Familia Pecs deținea la vremea respectivă proprietăți întinse în toată zona Someșului, la Budapesta și Londra, însă castelul de la Țicău era preferatul familiei.

Din castelul **TELEKI PAL** din Pribilești au mai rămas doar zidurile. Scările interioare ce duceau spre sala cu pian, sobele de teracotă albă, pereții capitonați în catifea au dispărut la fel de brusc ca și proprietarul moșiei. Pe vremuri, ca să intri în sat pe partea dinspre Someș trebuia să treci de o barieră. Acum mai bine de o jumătate de secol în zona castelului era o umbră atât de deasă încât femeilor le era frică chiar și ziua. Teleki Pal venea numai vara la Pribilești, în restul anului, castelul era lăsat în grija unui administrator și a unui grădinar.

Slujitorii erau bine plătiți, în produse agricole, și de Crăciun primeau de fiecare dată un porc. Teleki Pal, făcea parte din aceeași familie nobiliară cu Laszlo Teleki, vărul său care își avea reședința la Satulung. De fapt, castelul din Satulung se pare că a fost construit de generalul Samuel Teleki și lăsat moștenire. Sătenii nu-și amintesc să fi auzit de general și nu puțini l-au cunoscut și pe nepotul acestuia, Laszlo. Acesta a murit prin anii '30 și bătrânii spun că a fost îngropat în cimitirul satului. Cei mai mulți își amintesc însă de „grofoaie”. În 1780, contele Blomberg „primește ca danie de la împăratul Imperiului Habsburgic, Iosif al III-lea, un domeniu în Gărdani de 500 de hectare teren și 1.500 de hectare de pădure. În același an, a

Așa cum e situat, sub creasta dealului împădurit, **CASTELUL APAFFI** din Coștiui pare desprins dintr-o vedere veche care înfățișează un conac părăsit. La orele după-amiezii, curtea înverzită a conacului-școală e scufundată într-o liniște de mormânt. „Fortăreața” e străjuită de o poartă veche pe care aflăm că nu o deschide oricine. „Trebuie să ridici un pic tabla și apoi tragi”, ne dezvăluie secretul îngrijitorul, în timp ce îmi dictează pe litere numele lui: S-z-a-r-v-a-s-z-o-i și ne spune răsând că e român. Ghicindu-ne uimirea, explică, în timp ce ne invită la un tur de „castel”, că „bunicul a fost Săsăran și numele a fost maghiarizat”. Potrivit documentelor istorice, denumirea Coștiui ar deriva din latinescul „castellum”. La finele sec. XVII, acesta a devenit proprietatea voievodului Apaffy care a renunțat ulterior la domeniu în favoarea regelui Ungariei. Istoria familiilor nobiliare care s-au perindat prin castel e strâns legată de cea a minelor de sare din Coștiui. Aproape fiecare proprietar a lăsat în urmă o galerie cu numele său. Desigur că una poartă numele de Apaffi.

fostul castel al baronului Blomberg din Gărdani. Patru decenii mai târziu, când „casele de copii” (invenția regimului comunist) se desființează, castelul își recapătă liniștea și sobrietatea de altădată.

În Tisa, istoria are miros magnolii. Mai ales primăvara, satul pare o grădină boierească. Sătenii vorbesc despre magnolii de parcă le-ar avea de-o vechnicie, iar magnoliile s-au obișnuit deja cu clima, locul și oamenii.

Doar bătrânii își amintesc cu greu de grădinarul boierului care a împânzit satul lor cu această plantă de o noblețe rară. De fapt, pentru ei, magnolii sunt „pecetea” familiilor nobiliare care s-au perindat prin Tisa.

Primii „domni” s-au stabilit aici pe la 1800. Josef și Zigmund erau frați și moșteniseră averea de la neamul Pogăneștilor.

Cele două conace au fost ridicate tot cam în aceeași perioadă. Se știe că unul dintre ele aparținea unui deputat în Parlamentul Ungariei. De fapt, de construcția conacului s-a ocupat soția sa, o femeie foarte iubită de localnici. Renumitul colecționar Nicolae Pipaș din Tisa spune că a auzit povești despre „boieroaică” de la bunica sa: „mergeau copiii și culegeau frăguțe și înșirau pe un fir de iarbă și-i duceau la doamna,

„Pe vremuri era o fortificație în adevăratul sens al cuvântului. Avea ziduri de apărare până hăt colo”, explică Gheorghe Szarvaszoi arătând cu mâna spre un teren înverzit pe care paște în tihnă o vacă. Îngrijitorul se apropie și continuă povestea în șoaptă: „are pe sub el plin de galerii că pe acolo erau duși ocnașii. Ei nu vedeau soarele...”

iar ea le dădea drept răsplătă făină sau brânză. Sau cu secerișul. Mergeau pe câmp și femei care aveau copii mici. Și ele sigur că nu aveau așa spor ca și celelalte. Iar la sfârșit de săptămână, când se făcea plata și doamna le dădea câte un bănuț de argint pentru fiecare zi, celelalte femei i-au zis doamnei să nu-i dea femeii cu copil cât la celelalte. Dar ea întotdeauna le plătea la fel, zicea că și copilul trebuie să mănânce.”

Când a murit „doamna”, se spune că oamenii și-au așternut cu umilință hainele în fața carului mortuar în semn de respect pentru ea. Numai că nu toți nobilii din Tisa au fost la fel de iubiți.

început construcția castelului Blomberg, care s-a terminat în 1821. În jurul acestei proprietăți, grădărenii au pus bazele unei noi așezări” (Muzeografie Gărdani, 2007). Familia Blomberg părăsește România după 1945, iar castelul este transformat în școală. Din 1957 până în 1963, pe perioada verii, devine gazda unor tabere școlare republicane. În 1963, școala specială pentru copii cu deficiențe mintale de la Coștiui este transferată în

Teleki Pal, făcea parte din aceeași familie nobiliară cu Laszlo Teleki, vărul său care își avea reședința la Satulung. De fapt, castelul din Satulung se pare că a fost construit de generalul Samuel Teleki și lăsat moștenire.

CHIRURGIA ca artă

Este șeful secției de chirurgie recuperatorie a Spitalului Județean de urgență „Dr. Constantin Oprea” din Baia Mare și unul dintre „artiștii bisturului” din țară. Cu peste 30 de ani de experiență în chirurgia mâinii, Dr. Chertif a transformat Clinica COSMEDICA în singurul centru privat de chirurgie mâinii din țară care este recunoscut și acreditat de Federația Europeană a Societăților de Chirurgia Mâinii (FESSH).

Are un CV impresionant. Sute de distincții, cursuri de specializare și mii de „minuni” săvârșite. Dr. Costache Chertif este unul dintre pionierii chirurgie reparatorii și estetice din țară.

Clinica Cosmedica pe care o conduce este singura clinică privată din România acreditată FESSH (Federația Europeană a Societăților de Chirurgia Mâinii) alături de centrele universitare Cluj-Napoca, Timișoara și București. De altfel, Dr. Chertif este unul din pionierii care au fondat Societatea Română a Chirurgiei Mâinii (SRCM), cu o experiență de peste 30 de ani în acest domeniu.

În anul 2005 a efectuat pentru prima dată în România, o tehnică personală de reconstrucție a policelui (degetul mare), folosind un lambou prefabricat, tehnică personală, brevetată. Acest tip de lambou poate reda speranța multor pacienți care au suferit un traumatism la locul de muncă sau alt accident în urma căruia și-au pierdut degetul mare, cel mai important deget de la mână, care reprezintă 50% din funcția mâinii.

Membru al Societății Române de Chirurgie a Mâinii (RSSH)
Membru fondator al Asociației Chirurgilor Plastici din România (ROPS) – vicepreședinte
Membru al Societății de Chirurgie Reconstructivă
Membru al Societății Române de Microchirurgie Reconstructivă
Membru al Societății Române de Chirurgie Estetică
Membru al Societății Europene de Chirurgie a Mâinii – FESSH – reprezentant al Societății Române de Chirurgie a Mâinii în Comitetul de Chirurgie a Mâinii – HTC-FESSH

GRADE

2007-2010 – Lector Universitar
Facultatea de Medicina
Generală – Universitatea Vasile Goldiș – Filiala Baia Mare
2003-2010 – Doctorand în specialitatea chirurgie plastică, microchirurgie reconstructivă
2007-2010 – Medic primar șef secție Chirurgie Plastică Microchirurgie Reconstructivă – Spitalul Județean de Urgență Baia Mare
1992-2007 – Medic primar chirurgie plastică microchirurgie reconstructivă – Spitalul Județean de Urgență Baia Mare
2000-2004 – Director adjunct DSP Maramureș

2000-2004 – Consilier Județean – Consiliul Județean Maramureș
2003-2010 – Medic primar clinica privată Che Cosmedica – chirurgie plastică microchirurgie reconstructivă
1988-1991 – medic rezident Clinica de Chirurgie Plastică Reparatrice și Arsuri – București – profesor Agrippa Ionescu
1984-1988 – medic stagiar Spitalul Județean Baia Mare, respectiv – medic DMC – Ruscova, jud. Maramureș
1977-1983 – Universitatea de Medicină și Farmacie Tg. Mureș
1974-1977 – Stagiul militar
1970-1974 – Liceul Ion Slavici – Panciu.

DISTINCTII

Diploma de membru activ al Asociației Chirurgilor Plastici din România – 2008
Medalia Jubiliară – V. Lucaci – Consiliul Județean Maramureș – 2006
Certificat de Apreciere – Primul Curs de Chirurgie a Mâinii, Cluj-Napoca 2005, lector invitat
Diploma de Merit – Asociația Chirurgilor Plastici din România, pentru lucrarea “Thumb reconstruction by pre-fabrication flaps and pre-lamination” 2004
Certificat de apreciere – Post IFSSH – 2004, București, lector invitat
Certificat de apreciere – Post IFSSH – 2004, București, moderator – Small joint arthroscopy / reconstruction
Medalia Jubiliară – V. Lucaci 2002, Consiliul Maramureș
Diploma de Merit – Medalia Thoma Ionescu, București 1998
Diploma de Membru Fondator al Societății Române de Chirurgia mâinii 1995
Diploma de Membru activ al Societății Române de Microchirurgie, 1992

Dr. Chertif este unul din pionierii care au fondat Societatea Română a Chirurgiei Mâinii (SRCM), cu o experiență de peste 30 de ani în acest domeniu.

Irlandezul cu suflet de maramureșean

Stabilit de 18 ani în România, irlandezul Peter Hurley a devenit, cu sufletul, maramureșean. Din 2010 organizează un festival inedit dedicat satului, “Drumul lung spre Cimitirul Vesel” de la Săpânța. Povestea lui e una demnă de filmele de la Cannes sau de legendele maramureșene. În 1993 a ajuns întâmplător în Maramureș și a știut că aici trebuie să trăiască de acum înainte. Și nu oricum, ci ca un om al locului.

Așa au apărut o serie de proiecte care promovează cultura maramureșeană. Cel mai cunoscut dintre ele este “Drumul lung spre Cimitirul Vesel”, care a pornit de la o idee născută în Irlanda. Compozitorul irlandez Shaun Davey a primit o bursă de la Culture Ireland pentru a cerceta filonul comun dintre cele două culturi. Fascinat de Săpânța, artistul a compus o suită muzicală în care se îmbină elemente tradiționale din ambele zone, cu elemente din muzica clasică. Textele acestor melodii sunt chiar epitafurile de pe mormintele din Săpânța. Festivalul și-a propus încă de la început ca această creație să fie cântată chiar la Săpânța, locul care a inspirat-o.

Anul trecut, Peter Hurley și-a propus să sprijine tradițiile și într-un mod inedit: a parcurs pe jos drumul dintre Săpânța și Muzeul Național al Țăranului Român. 600 de km, un itinerariu pe care l-a încheiat în 21 decembrie. Prin acest gest, unind simbolic doi poli ai Tradiției românești, Peter a încercat să atragă atenția asupra kitschului care agresează cultura tradițională și asupra pericolului distrugerii acestei culturi.

E irlandez prin naștere, dar maramureșean din drag. Pe Peter Hurley îl cunosc toți maramureșenii. E drept, aici i se spune Petrică a lui Hurleiu...

태권도

„Dragonii” de aur

20 de ani de activitate și peste 1500 de medalii.
Nume grele, titluri de campion și un club „de aur”.

Data de 26 februarie este una specială pentru Clubul Sportiv „Dragonul” Baia Mare. În această zi, în anul 1993, lua ființă clubul de taekwon-do, care împlinește 20 de ani. CS Dragonul a fost înființat și condus de către cei doi antrenori: Dan Goron - 5 Dan (antrenor emerit, instructor internațional) și Monica Goron - 4 Dan (instructor internațional).

Clubul băimărean are un palmares foarte bogat:

1518 medalii obținute la probe individuale și echipa (955 locuri I, II, III obținute la competiții naționale și internaționale și 50 locuri IV, V, VI obținute la competiții internaționale: campionate mondiale, campionate europene, cupe mondiale, cupe europene)

1 titlu de antrenor emerit (profesor Goron Dan 5 dan, instructor internațional, arbitru internațional clasa A Mondial)

În Maramureș, băieții devin flăcăi abia când poartă pălărie. Se spune că „clopul nu-l face pe om”, dar îl înobilează. De aceea, pălăria nu e un simplu obiect vestimentar în județul nostru, ci e plină de semnificații. De aceea, nici Ioan Bârlea unul dintre cei mai cunoscuți pălărieri ai Maramureșului nu e un simplu meșter popular, ci un adevărat artist.

Ioan Bârlea s-a născut la 1 martie 1944, în satul Sârbi, comuna Budești, „maternitatea” în care a văzut lumina zilei fiind una mai specială: pe cuptor, acolo unde s-au născut și cei cinci frați ai săi. Meșteșugul l-a deprins îndrumat de tatăl său. În sat mai era un meșter care confecționa clopuri, este cel care-i promisese un clop nou de Paști și care nu s-a ținut de promisiune. A trebuit să meargă în Sighet ca să-și cumpere clop. Atunci a decis să-și cumpere mașina și să învețe singur să-și facă clop. La început a făcut clopuri din paie de grâu de primăvara, împletite manual de sașii din Cisnadioară. Apoi a început să folosească talasul din plop de pădure, împletit de covășeni. În timp, Ioan Bârlea și-a făcut rost de o instalație de presat și de diferite prese, pentru că formele de acum patruzeci de ani nu mai au căutare astăzi. De fapt, din păcate clopurile nu mai au azi prea mare căutare. Meșterul totuși continuă să-și promoveze meșteșugul pe care l-a transmis fiului său Ionuc.

Clopul îl face pe om

Ioan Bârlea este unul dintre meșterii autentici ai Maramureșului. Confeționează pălării de peste 4 decenii și a transmis meșteșugul fiului său, Ionuc.

În satul Sârbi, pe Valea Cosăului, mai pot fi întâlniți printre ultimii clopari din Maramureș. Vasile Borodi și Ioan Bârlea confecționează din paie și talaș clopurile fără de care costumul bărbătesc nu este întreg. Bărbatul poartă pe cap acest mic element decorativ cu mândrie și expresia lui este sclipitoare de umor atunci când și-l dă pe ceafă pentru a-și arata mirarea sau admirația pentru o faptă sau o vorbă...

Clopul este decorat diferit în funcție de ocazie, cu mărgelile și flori la nunți și sărbători, simplu la înmormântări sau la lucru...dar ceva e sigur: fiecare moroșan are în casa lui cuiul pentru clop, locul unde și-l agață în fiecare seară când a săvârșit munca de zi cu zi și se așează cu ai lui la masă.

În anul 1990, după eliberarea de sub dictatura comunistă, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la data de 12 februarie 1990 a hotărât reactivarea Episcopiei Maramureșului care să cuprindă județele Maramureș și Satu Mare.

La cârma acestei eparhii a fost ales și instalat Preasfințitul JUSTINIAN CHIRA, fiu al Maramureșului. Reședința noii Eparhii s-a stabilit în municipiul Baia Mare - oraș reședință de județ, unde trăiesc peste 100.000 de credincioși ortodocși.

La data de 20 iulie 1990, când Preasfințitul JUSTINIAN era locțiitor al re-înființatei Eparhii de Maramureș și Sătmar, a pus piatra de temelie pentru noua Catedrală Ortodoxă a Maramureșului și Sătmarului la intersecția Bd. Unirii cu Bd. Republicii.

Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” - Baia Mare

În orașul Baia Mare, cu o populație ortodoxă atât de numeroasă, nu existau decât trei biserici ortodoxe, până în anul 1989, de aceea s-a simțit necesitatea stringentă de construire a unor locașuri de cult, având în vedere faptul că orașul s-a dezvoltat mult în ultimii 40 de ani (în perioada 1948-1998 populația orașului a crescut de cca. 5 ori, de la 30 mii la cca. 150 mii locuitori) deci tocmai în perioada când construcțiile religioase erau interzise.

În mod evident a apărut necesitatea construirii unei catedrale ortodoxe episcopale, care să fie reprezentativă pentru populația majoritară a municipiului și a zonei de influență. Problema acestei Catedrale s-a pus imediat după evenimentele din decembrie 1989, chiar înainte de reactivarea Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului.

În vara anului 1990 s-a întocmit un studiu de amplasament pentru acest edificiu și a fost aprobat de forurile în drept, conform legislației de la acea dată.

Pe baza acestui studiu s-a organizat un concurs de proiectare. Câștigătoare a concursului a fost declarată o echipă de proiectanți, conduși de arh. Hereș Gheorghe din Iași. La data de 20 iulie 1990, când Preasfințitul JUSTINIAN era locțiitor al re-înființatei Eparhii de Maramureș și Sătmar, a pus piatra de temelie pentru noua Catedrală Ortodoxă a Maramureșului și Sătmarului la intersecția Bd. Unirii cu Bd. Republicii.

A încredințat conducerea lucrărilor Pr. Trif Vasile de la parohia „Sfânta Treime”, care în perioada 1990-1992 a realizat lucrări de turnare a betoanelor în fundații și radier și s-au turnat în principal diafragmele de la subsol. După această scurtă etapă de lucru, activitatea pe șantier a fost întreruptă, cu mare probabilitate din cauza lipsei fondurilor. Au mai fost unele tentative de reluare a lucrărilor în anul 1994, dar după această dată nu mai este consemnată nici o activitate pe șantier.

Preasfințitul JUSTINIAN a avut mai multe dialoguri cu preoții de la parohia „Sfânta Treime”, pentru a fi preluate și continuate lucrările de către episcopie, însă nu a găsit înțelegere, preoții dorind continuarea lucrărilor în parteneriat, lucru neacceptat de episcopie. Pr. Trif Vasile a gestionat parohia și lucrarea până în 1999.

Întreg demisolul catedralei s-a dovedit a fi un adevărat complex.

Biserica de la primul nivel, aflată la cota -7,30m, față de cota ±0,00m, îmbină stilul brâncovenesc cu cel bizantin, cu o capacitate de 3000 persoane, iconostas din cărămidă cu icoane în mozaic de Murano, candelabre din fier forjat și mobilier din lemn de stejar, a fost realizată între anii 2000 - 2003, fiind târnosită (sfântită) la data de 9 sept. 2003, de către vrednicii de pomenire P.F. PETROS al VII-lea, papă și patriarh al Alexandriei Egiptului și P.F. TEOCTIST Patriarhul României împreună cu un numeros sobor de arhierie, preoți, monahi și mii de credincioși îmbrăcați în portul și tradiția lor, veniți la acest istoric eveniment din întreg Maramureșul și din județele învecinate. Un eveniment cu adevărat istoric - În viața eparhiei noastre s-a scris o nouă pagină de istorie. Binecuvântarea de care ne-am învrednicit, de a avea doi patriarhi pentru prima dată în municipiul Baia Mare, a prilejuit o întreită sărbătoare.

I) Târnosirea bisericii cu hramul „Pogorârea Duhului Sfânt” și „Soborul Maicii Domnului”, de la primul nivel al Catedralei de către cei doi patriarhi.

II) Proclamarea solemnă a canonizării Sfântului Iosif Mărturisitorul din Maramureș, pe care Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la trecut în rândul sfinților în anul 1992.

III) Împlinirea a trei decenii de arhierie de când Preasfințitul Justinian a fost hirotonit întru episcop, în catedrala din Cluj.

Ziua de 9 septembrie, deși în calendarul bisericesc era o zi obișnuită (Sfântii Ioachim și Ana), pentru catedrala noastră și municipiul Baia Mare a fost o zi de mare sărbătoare, de față fiind și autorități centrale, județene și locale.

2. În partea din spate a bisericii există o sală mare „Sala Bizantină”, unde se țin ședințe și se fac expoziții de icoane,

3. Baptisteriul, birourile și magaziiile reprezintă o altă componentă a complexului.

4. Cele două absidele laterale, aflate în faza finisajelor, vor deservi ca spații pentru cursuri de catehizarea a tinerilor, activități ale corului, o bibliotecă, expoziții de icoane și un muzeu.

Avându-se în vedere afluența mare de credincioși care frecventează această catedrală, accesul și ieșirea se face pe două uși și două scări monumentale, iar la ieșire există un pangar cu cărți, lumânări și obiecte de cult.

BISERICA DE LA PRIMUL NIVEL

DE MARAMUREȘ
Gazeta

Baia Mare, Bd. Traian 23/9
Tel. 0728-836 348, 0362-401 332
fax 0362-401 331
www.gazetademaramures.ro

Fondator

Dan PÂRCĂLAB

Director general

Ioana LUCĂCEL

Redactori

Mircea CRIȘAN

Foto

Silviu GHETIE

IT/DTP

Ada FONAI

Dizidentul anticomunist, prieten cu Arghezi și Galaction

Vasile Chindriș este unul dintre ieudenii care s-au opus regimului comunist. Preot greco-catolic român, ctitorul bisericii greco-catolice din cartierul clujean Iris (neretrocedată), bătut în plină stradă în anul 1942 de autoritățile horthyste, unul din conducătorii rezistenței greco-catolice clujene din timpul perioadei comuniste. A legat o strânsă prietenie cu scriitorul și preotul ortodox Gala Galaction și cu poetul Tudor Arghezi.

Tribunalul Militar l-a condamnat pe părintele Vasile Chindriș la șapte ani de închisoare grea. A fost eliberat din închisoare în anul 1964 și i s-a fixat domiciliu obligatoriu în București, unde și-a reluat activitatea pastorală, săvârșind zilnic liturghia prin casele unor credincioși bucureșteni curajoși, inclusiv ortodocși, cununând și botezând în taină. Ulterior și-a continuat activitatea pastorală la Cluj.

În vara anului 1956, guvernul comunist a cerut episcopilor greco-catolici rămași în viață și trecuți cu domiciliu obligatoriu la diverse mănăstiri ortodoxe din jurul Bucureștiului să certifice că mai există credincioși români uniți, sub pretext că astfel s-ar putea acorda libertate Bisericii Române Unite cu Roma.

Vasile Chindriș, care lucra ca funcționar și activa în clandestinitate ca preot, și-a luat angajamentul să dovedească existența masivă a credincioșilor greco-catolici români. De aceea, reîntors la Cluj și ajutat de un mare număr de credincioși, a convocat o adunare pentru duminică din 12 august 1956, în Piața Universității din Cluj.

În timpul predicii, Vasile Chindriș i-a încurajat pe cei prezenți să rămână statornici în credință și a criticat broșura "Lenin despre religie", arătând că totuși până și Lenin cere respectarea convingerilor și apartenenței religioase.

După terminarea liturghiei duminicale, la care au participat peste 3000 de credincioși, cei prezenți au semnat un memoriu adresat guvernului comunist, pentru acordarea libertății Bisericii Române Unite cu Roma și eliberarea clericilor arestați. Memoriul cu semnăturile a fost dus la București de către judecătorul Mihai Berindean, încadrat pe atunci ca simplu muncitor, dar nu a fost luat în considerare de Departamentul Cultelor.

Spre seară, Securitatea l-a arestat pe Vasile Chindriș împreună cu toți preoții care au săvârșit liturghia, precum și pe laicii considerați organizatori ai "manifestației reacționare", între care s-a numărat Vasile Fărcaș, fost președinte al Tribunalului Cluj.

Tribunalul Militar l-a condamnat pe părintele Vasile Chindriș la șapte ani de închisoare grea. A fost eliberat din închisoare în anul 1964 și i s-a fixat domiciliu obligatoriu în București, unde și-a reluat activitatea pastorală, săvârșind zilnic liturghia prin casele unor credincioși bucureșteni curajoși, inclusiv ortodocși, cununând și botezând în taină. Ulterior și-a continuat activitatea pastorală la Cluj.

Pentru faptul că în anul 1967 a săvârșit slujba de Paști în locuința sa din str. Eroilor 10, împreună cu preotul Ieronim Șușman, cei doi au fost arestați și condamnați de Tribunalul Militar Cluj la trei ani de închisoare. După eliberarea din închisoare a mai trăit doi ani.

A murit de ziua Sfintei Maria, pe 15 august 1972. A fost înmormântat în Cimitirul Hajongard în prezența unui număr mare de credincioși veniți să-l conducă pe ultimul drum.

Din 1998, italienii promovează toleranța la Sighetu Marmăției. Padre Massimo Nevola e cetățean de onoare al Sighetului și unul dintre oamenii de suflet ai Maramureșului.

În fiecare vară, în Sighetu Marmăției sunt organizate cursuri de limbi străine pentru copii și adulți, totul sub egida „Ligii studenților misionari”, conduși de părintele Massimo Nevola. Povestea acțiunii de voluntariat coordonate de călugărul italian este cât se poate de interesantă. „Asociația și-a început activitatea cu Albania, în 1991. Acolo am deschis 7 case de tip familial pentru copii cu handicap. Am lansat activitatea de voluntariat de vară în 1997. Atunci am deschis activitatea în Bosnia - Sarajevo și Banialuca, în vederea reconstrucției de case și apartamente afectate de războiul dintre sârbi, croați și musulmani. I-am ajutat să se deschidă Colegiul Catolic din Sarajevo unde sunt trei grupuri etnice care au purtat război. I-am ajutat cum am putut și este unica școală de acest gen din toată Bosnia. Activitatea din anul 1997 continuă și acum avem un grup de voluntari care au activități acolo. Este vorba de activități de educație și de reconstrucție acolo unde este nevoie. Avem aproximativ 300 - 400 de voluntari. Erau suficienți voluntari în Bosnia, așa că ne-am deschis în 1998 activitatea în România și în America de Sud, în Peru și Cuba. Am avut voluntari și în Sri Lanka, insula din Oceanul Indian, iar anul trecut am început activitatea și în China, în Beijing”, spune părintele Massimo.

Cursurile de vară de la Sighet au început în 1998, iar de atunci numărul participanților, al voluntarilor și colaborările au crescut de la an la an. „În 1998, când am venit la Sighetu Marmăției, am avut oportunitatea să mergem în București, Cluj sau Satu Mare. Fiind președintele asociației, am ales Sighetul, deoarece știam de Elie Wiesel, premiat cu Premiul Nobel pentru Pace. Pentru noi a fost foarte important să avem activitate în acest oraș, deoarece pentru noi e foarte importantă relația cu evreii. Și în Italia există manifestări xenofobe, rasiste, de extremă dreapta, deși vorbim de Uniunea Europeană”.

Părintele Massimo spune că în comparație cu celelalte țări, în România i-a fost cel mai ușor, având în vedere în primul rând structura latină: „Totul a evoluat extrem de bine. În China e mai dificil și din cauza limbii, pentru că foarte puțini știu engleza. E bine totuși că ne manifestăm intenția de colaborare și că se pornesc proiecte comune în privința toleranței și a culturii multietnice. Este foarte important să lucreze împreună niște oameni care au diferențe de cultură. Aici nu-i vorba de politică de stânga, de dreapta, conservatoare sau democratică sau de statutul economic. Mentalitatea este problema. Trebuie inhibată mentalitatea rasistă, xenofobă și violență”.

Venind vorba despre mentalitate, părintele Massimo consideră că românii au făcut mari progrese, dar: „am văzut și aici unele tendințe rasiste. Pentru

Lecția de toleranță și caritate

„Este foarte important să lucreze împreună niște oameni care au diferențe de cultură. Aici nu-i vorba de politică de stânga, de dreapta, conservatoare sau democratică sau de statutul economic. Mentalitatea este problema. Trebuie inhibată mentalitatea rasistă, xenofobă și violență”.

Massimo Nevola

foarte mulți sunt importanți banii, dar nu e bine să se facă diferențe între oameni din perspectiva economică. Am auzit multe familii nostalgice după perioada comunistă. Pentru că atunci au avut siguranța socială, siguranța locuinței și a locului de muncă. Dar nu țin cont că au avut doar latura materială și că toate libertățile și drepturile omului erau încălcate. România a progresat mult după Revoluție în privința protecției copilului prin faptul că s-au deschis case de tip familial. Dar economia nu a rezolvat problema săracilor. Iar acolo unde este sărăcie, întotdeauna este și delincvență. Nu se poate merge înainte dacă există diferențe economice mari. Pacea nu se face cu arme și război, ci cu asigurarea minimului necesar pentru toți”.

Noul președinte al CAS Maramureș este unul dintre meseriașii sistemului, un profesionist la modul general. Vine din mediul privat cu o experiență deosebită în problematica serviciilor medicale. Unitatea pe care a ridicat-o, a definit-o, a consolidat-o reprezintă un exemplu de profesionalism. MedCenter se află pe lista scurtă a unităților medicale cu servicii de calitate, la standarde europene.

A acceptat să conducă CAS Maramureș pentru a ajuta ca și sistemul public de sănătate maramureșean să fie la nivelul nevoilor, al cerințelor. Viorel Deghid este un luptător, iar armele lui cea mai importante sunt: inteligența, perseverența și profesionalismul.

Reporter: Cum vedeți sistemul sanitar în momentul de față?

Viorel Deghid: Sistemul sanitar românesc traversează o perioadă destul de delicată. Este unul dintre cele mai importante din țară, deoarece este un sistem care consumă foarte multe resurse financiare, iar nevoile populației la serviciile medicale, la dispozitivele medicale, la medicamente sunt foarte mari. Referindu-ne la Maramureș, se poate spune că județul nostru este o zonă locuită de oameni care și-au desfășurat activitatea în domenii ce le-au măcinat sănătatea, respectiv mineritul, metalurgia și industria forestieră. Toate acestea sunt domenii de activitate foarte grele, de aceea foarte mulți maramureșeni au probleme de sănătate. Foarte mulți dintre ei, chiar dacă au pensii, nu își pot acoperi cheltuielile cu serviciile medicale și medicamentele de care au nevoie. Aceasta este realitatea de la care trebuie să pornim!
Cred că este nevoie ca CAS și cei care pot asigura servicii medicale să facă tot ce este necesar pentru ca situația acestora să se poată rezolva.

Rep.: Care ar trebui să fie relația între CAS și beneficiarii de servicii medicale. Cum ar trebui să fie relația cu furnizorii de medicamente?

V.D.: Casa de Asigurări de Sănătate este cea care ar trebui să asigure serviciile medicale și medicamentele pentru asigurați. Cred că, în primul rând, ar trebui să fie foarte riguros realizată contractarea serviciilor medicale. Există un cadru național pentru contractarea acestor servicii medicale. Adică, furnizorii de servicii medicale să fie dintre cei autorizați conform legii, să fie evaluați conform acesteia, să fie eligibili, să aibă standarde de calitate. Practic, CAS

VIOREL DEGHID, președintele CAS Maramureș

Nicolae TEREMTUȘ

trebuie să plătească serviciile medicale pentru asigurații județului nostru la furnizorii care vor acorda cele mai bune servicii din punct de vedere calitativ.

Rep.: De ceva vreme a început procedura de acreditare a spitalelor, inclusiv în Maramureș. Reprezintă această procedură o condiție în cazul unui contract cu CAS?

V.D.: Are mare importanță. Acreditarea unei unități medicale, a unui spital presupune obligatoriu că unitatea respectivă îndeplinește niște standarde de calitate, aproape de standardele europene, sau chiar la nivelul acestora. Știu că în Maramureș, până în momentul de față, au obținut aceste acreditări două unități medicale din sistemul public, Spitalul de Boli Infecțioase și Spitalul de Pneumoftiziologie. Noi ne bucurăm că s-a întâmplat acest lucru!
Știu că această procedură necesită foarte multă muncă, sunt foarte multe prevederi și proceduri, pe care unitățile medicale supuse acreditării trebuie să le îndeplinească. Este un câștig foarte mare și m-aș bucura ca și celelalte spitale și unități medicale din județ să poată parcurge această etapă.

Rep.: Revenind la Casa de Asigurări de Sănătate Maramureș, cum credeți că veți găsi Casa?

V.D.: Am avut, înainte de a merge la concursul de la București, pentru această funcție, o întâlnire cu domnul președinte Bondre, și am putut să îmi fac o idee despre situația în care se află CAS Maramureș. Nu pot să spun că este o situație îmbucurătoare, deoarece diferența între veniturile pe care le realizează și cheltuielile care sunt efectuate într-un an de zile este foarte mare.

Nici noua lege a sănătății, care probabil va ține foarte mult cont de regionalizare, de ceea ce se va întâmpla în țară, nu ne ajută deoarece aproape jumătate din fondurile care intră în bugetul CAS vin de la București. Noi nu am reușit o autofinanțare.

Cred că principala mea preocupare, după ce voi fi instalat la noul meu loc de muncă, este legată de a aduce și a completa aceste fonduri, care sunt foarte necesare pentru a putea asigura nevoile de servicii medicale către maramureșeni. Este chiar un obiectiv!

Profesionista ROȘULUI perfect

Nicolae TEREMTUȘ

Reporter: Cum a fost anul 2012 pentru UAP Baia Mare?

Laura Ghinea: Foarte bogat! Din toate punctele de vedere. Au fost multe manifestări ale UAP: expoziții, tabere și participări la diverse forumuri. Pot spune că ne-am ridicat la nivelul la care am fost și chiar mai sus.

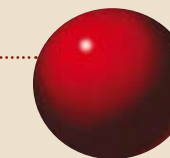
Au fost multe... Forumul internațional organizat, în oglindă, cu Ordinul arhitecților, cu invitați din Franța. Apoi, tabăra internațională de pictură din luna septembrie, organizată la Colonia Pictorilor, Anuala Artelor, au fost expozițiile de la Galeriile de Artă, cam o dată la două săptămâni, expoziții personale și colective. Un alt capitol important este reprezentat de infrastructura pe care am început să o valorizăm. Am realizat un parteneriat cu Centrul Cultural Internațional de la Novi Sad, suntem parteneri în Bienala de Pastel, avem 20 de invitații la această Bienală ce se va desfășura în septembrie.

Trebuie să amintesc că acest parteneriat s-a născut din colaborările domnului Nicolae Suci, în mandatul precedent. Este un proiect european pe care cei din Novi Sad l-au promovat, iar noi am fost invitați să fim parteneri.

Am reușit să reabilităm Galeria de Artă, cu finanțare de la Primărie și alte surse de finanțare. Urmează Colonia Pictorilor. În acest an va urma proiectarea pentru Colonia Pictorilor. Și în acest caz este vorba de o finanțare de la Primărie. Am primit și spațiile de la Stadion cu scopul de a fi ateliere de creație. De la 1 ianuarie avem contractele de comodat pentru aceste spații, într-un timp cât mai scurt, artiștii se vor muta în aceste ateliere.
În acest an vom rezolva și problemele legate de titlurile de proprietate pentru Colonie și pentru Casa Wagner. Am fost ajutați de CL Baia Mare și domnul primar Cătălin Cherecheș. Am primit cu titlul de folosință gratuită aceste terenuri pe o perioadă de 99 de ani.

Rep.: Din cele povestite se vede o activitate intensă în folosul UAP, a artiștilor, a Băii Mari în ultimă instanță. Ce s-a întâmplat în ultima perioadă?

Laura Ghinea: De obicei, atunci când se întâlnesc mai multe dorințe, mai multe idei se pornesc lucrurile. O singură persoană nu poate să schimbe starea de fapt. Există și susținerea domnului primar Cherecheș, o spun de fiecare dată, nu pentru publicitate, ci pentru că așa este. Există o dorință de a face... cum a fost în cazul Galeriei de Artă, o incintă care stătea așa, în uitare și arăta ca o mini-cantină. Dorința mea, a domnului primar, a celor din CL, dar și a angajaților din primărie care ne-au ajutat să găsim tot felul de acte și să realizăm o Galerie așa cum ne-am dorit. Este un bun al nostru și va fi o modalitate de a ne promova mai bine, artiștii băimăreni trebuie să

fie mai bine promovați. Voi face tot ce pot pentru acest lucru!

Rep.: Este greu să conduci o astfel de asociație (UAP n.red.), femeie fiind?

Laura Ghinea: Nu este ușor! Sunt personalități puternice printre colegii mei, fiecare are ceva de spus, sunt sensibili, artiștii sunt mici seismografe care simt tot ce se întâmplă în jurul lor. Artiștii au și un răspuns la ce se întâmplă în jurul lor. Nu vorbim numai de artiștii plastici, și arhitecții, muzicienii. Întotdeauna, curente în cultură și în tot ceea ce înseamnă reprezentare artistică au fost cele care au lansat tot ceea ce urma să se întâmple. Ca femeie, am oarecum și sprijinul lor, în sensul că în CA există o atmosferă bună de lucru. Am sesizat că a existat o problemă de comunicare, ceea ce s-a remediat. Artiștii sunt puțin speriați, de multe ori, la ceea ce este nou, dar se obișnuiesc. E și greu, e și ușor!

Rep.: Are Baia Mare, în acest moment, vocație de oraș cultural după atâția ani de minerit și metalurgie?

Laura Ghinea: Eu spus că da! Totuși, aici a fost un fenomen la sfârșitul secolului 19, care ne arată că în Baia Mare există un nucleu de artiști, că au existat doritori de artă. Nu mai departe, avem un Liceu de Artă cu arte vizuale, arhitectură și muzică, copii foarte buni care merg la institutele superioare de artă, arhitectură și Conservator, aici și în străinătate. Sunt foarte buni! Din păcate, nu se mai întorc acești copii. Cumva ar trebui să îi motivăm să se întoarcă pentru a putea avea cu cine lucra în continuare.

Unul dintre cei mai tineri conducători ai unei asociații a artiștilor plastici din țară, respectiv UAP-uri, este în Baia Mare. Laura Ghinea, important grafician al momentului, a reușit ca într-un an de zile să schimbe cam totul. De la mentalitate, la infrastructură în complicata, dar frumoasa lume a artiștilor plastici maramureșeni iubește culoarea roșie!

„Referindu-ne la Maramureș, se poate spune că județul nostru este o zonă locuită de oameni care și-au desfășurat activitatea în domenii ce le-au măcinat sănătatea, respectiv mineritul, metalurgia și industria forestieră”.

„Sunt personalități puternice printre colegii mei, fiecare are ceva de spus, sunt sensibili, artiștii sunt mici seismografe care simt tot ce se întâmplă în jurul lor. Artiștii au și un răspuns la ce se întâmplă în jurul lor”.

FOLCLORISTICA MARAMUREȘEANĂ

Eminescu era convins că "în timp, toți ne tragem din Maramureș", locul în care se păstraseră cel mai bine obiceiurile străbune. Colecții de muzică, dansuri, obiceiuri de nuntă, basme și strigături ale Maramureșului au apărut încă din secolul al XVII-lea, precum "Codicele de la Petrova", al lui Nicolae Petrovay, apoi manuscrisul cu 639 de pagini al lui Coman din Moisei, de la 1799, manuscrisul alcătuit între 1841-1843 de către Dumitru Țicală din Dragomirești, manuscrisul lui Dumitru Lupu Grad din Săliștea de Sus, din perioada 1893-1895. Marile colecții ale folclorului maramureșean apar din secolul al XIX-lea, avându-i drept autori, între alții, pe Simion Botezan, Ion Bârlea, Tache Papahagi, Bela Bartok sau Tiberiu Brediceanu.

Preotul și folcloristul **ION BÂRLEA** (1883-1969) a adunat, la începutul secolului al XIX-lea, 798 de însemnări și documente pe care le-a publicat, cu cheltuiala Ministerului de Instrucție Publică, în volumul *Însemnări din bisericile Maramureșului*. Lucrarea a fost cercetată cu de-amănuntul de profesorul Dumitru Pop (1970), care a reținut patru manuscrise ce prezintă interes din punctul de vedere al istoriei folclorice locale, datele 1814, 1820, 1821, respectiv 1841-1843.

NICOLAE PETROVAY (c.1650-1723) a fost un cărturar originar din Maramureș, fiu al preotului Ștefan Petrovay. În 1685, documentele îl menționează ca asesor și jude în comitatul Maramureș. În perioada aprilie 1671- ianuarie 1672, N. Petrovay a copiat, cu litere latine și ortografie maghiară, Codicele care îi poartă numele. Manuscrisul se află la Biblioteca Academiei Române, filiala Cluj-Napoca "și este în perfectă stare". Codicele conține cântece istorice care au la bază un cantio de amore, compus de un preot maghiar, la Sibiu, în 1660 (al cărui prototip s-a păstrat în Codicele Mátray și Codicele Vásárhelyi, colecții de cântece ungurești). Însă, pe foaia numărul 135, se pot citi o poezie de dragoste, rugăciunea Tatăl Nostru și un fragment de poezie populară. Cât privește autenticitatea acestui ultim fragment, părerile sunt împărțite. Codicele a fost descoperit de filologul și

folcloristul **GHEORGHE ALEXICI** (1864-1936), profesor universitar de limba română la Budapesta, în timp ce a cercetat colecția de manuscrise a bibliotecii fostului gimnaziu calvin din Cluj. În studiul publicat în Revista pentru istorie, arheologie și filologie (1913), Gh. Alexici este de părere că versurile ce urmează după rugăciune ("Ci-unde-ți cat în față / Fată dalbeneață / Inima mă învață / Cum să-ți fac viață / Sară

dimineață") sunt de factură populară: "...poezia românească din Codicele de Petrova nu e numai cel mai vechi cântec de dragoste cunoscut al nostru, ci, totodată, și cea mai veche traducere artistică din literatura română. Trebuie precizat faptul că cele trei texte românești din Codicele de Petrova mai au un merit, sunt primele scrieri românești cu litere latine din cultura română".

În schimb, **N. DRĂGANU** (1927) este de părere că versurile analizate de Gh. Alexici nu vin "de-a dreptul din popor", iar cărturarul din Petrova a fost doar copistul lor, după ce le-a cunoscut ca și cântece de lume. Alexandru Filipașcu(1940) și N. Albu (1944) au găsit de cuviință să-l numească pe N. Petrovay drept "harnicul culegător de poezii populare".

DUMITRU POP (1970) consideră că "și mai important pentru conținutul său folcloric este un manuscris din anii 1841-1843 care ne-a fost semnalat de Gh. Dăncuș". Caietul are peste 200 de pagini și a fost scris, cu caractere chirilice, de **DUMITRU ȚICALĂ** din Dragomirești. Din alte surse aflăm că Țicală a deprins arta caligrafică, alături de cântecele de strană, de la diacul Ioan Roșca din Glod. Pe parcursul a doi ani a notat într-un caiet cântece lumești, versuri la morți, cântece religioase și istorice.

La Institutul de Lingvistică și Istorie Literară din Cluj, se păstrează un document care prezintă importanța din punct de vedere al istoriei folcloristicii maramureșene. Este vorba de un manuscris datat 30 noiembrie 1814, descoperit în localitatea Șieu și care cuprinde 60 de "versuri" amprentate de "numeroase elemente folclorice și crâmpie de veritabilă poezie populară"

În 1974, **Mihai Dăncuș** a intrat în posesia unui caiet redactat între anii 1799-1824 de către un preot greco-catolic din Moisei. 12 ani a durat transcrierea textelor din alfabetul chirilic în cel latin. "O întâmplare fericită ne-a dus la descoperirea unui manuscris păstrat în stare bună de la pagina de titlu până la cuprins. Cuprinde 632 de pagini". Autorul, **Koman P. Ioan** (n. 30 martie 1774), a fost uns ca preot în 24 iunie 1803. A slujit în Săcel un an și în Săpânța 9 ani; "în anul 1821, 1 martie, am revenit de paroh în Moisei, la neamul meu". Manuscrisul începe cu două colinde de Crăciun. "Majoritatea textelor sunt versuri, creația lui Ioan Koman, dar și multe producțiuni populare consemnate (culegeri de folclor)".

Pădurea LALELEI PESTRIȚE

Laleaua pestriță este o minune a naturii care are o particularitate aparte: înflorește doar șapte zile, după care se ofilește. Specia protejată de lege mai poate fi întâlnită în foarte puține locuri din Maramureș, Rezervația de stejar Bavna e unul dintre ele.

Pădurea Bavna este o arie protejată de interes național ce corespunde categoriei a IV-a IUCN (rezervație naturală de tip forestier) și este situată pe teritoriul administrativ al comunei Satulung, satul Fersig. Rezervația naturală, cu o suprafață de 26 ha, reprezintă o zonă împădurită cu specii de arborete de stejar pedunculat (*Quercus robur*), cu vârste de peste 150 de ani și înălțime de cca. 35 de m, mediu prielnic de cuibărire pe perioada de vară, a păsării migratoare din specia stârcului cenușiu (*Ardea cinerea*). La nivelul ierburilor, primăvara înflorește specia floristică de lalea pestriță (*Fritillaria meleagris*), declarată monument al naturii.

Această floare minunată purta în trecut denumirea de Floare de șah, denumire care i-a fost dată de Daria, nepoata unui vistiernic

de la curtea Șahului Persiei. Legenda spune că Daria avea grijă de grădina palatului în care existau cele mai alese soiuri de lalele. Într-o noapte a avut un vis în care o tânără care purta o rochie alb liliachiu a venit în grădină la ea și i-a cerut flori pentru mama ei care era bolnavă. Daria i-a oferit un buchet de flori, dar, în schimb, i-a cerut să îi aducă o lalea pestriță pe care o dorea de mult timp. După un timp a apărut în grădina palatului o lalea pestriță care a fost îngrijită și dăruită demnitarilor care veneau din țările vecine. În același timp, unchiul ei, care era un pasionat matematician, a inventat jocul de șah, pentru a-i alunga plictiseala care îl cuprindea adesea pe Marele Șah. Când unchiul ei s-a înfățișat cu jocul de șah, Daria a adus floarea pe care a numit-o Floare de șah.

O altă poveste spune că lalelele au devenit pestrițe de la amarul lacrimilor deoarece se crede că localnicii din Frătăuții Noi, care erau uniți, au plâns soarta bucovinească, au căutat alinare în șoaptele codrului, pe potecile naturii, în locurile unde au crescut aceste flori. Nici până astăzi nu s-a definitivat care este originea acestei minunății și cum a apărut ea.

Așadar, toate poveștile legate de această floare sunt unele mai mărețe ca altele. Ceea ce ar trebui să știe toată lumea este că laleaua pestriță este o specie introdusă în Cartea Roșie și ocrotită de stat.

